

Børn driller

Skoleelever om drilleri som omgangsform og kommunikation

Af Erik Kaas Nielsen

Baggrunden for det efterfølgende arbejde er en personlig interesse for børns, dvs. skoleelevers egen kultur, deres mundtlige overleveringer, traditioner, improvisationer og omgangsformer. Denne interesse er vel nok på en eller anden måde inspireret af tendenser og strømninger i tiden, men den er i høj grad forstærket af de mange udgivelser, der er kommet om dette emne.

Man kunne nævne Brian Sutton Smith's »The Games of New Zealand Children« fra 1959, der er baseret på undersøgelser over legens udvikling på disse øer fra pionertiden til o. 1950 (1).

Men først og fremmest må man nævne Peter og Iona Opie's »The Lore and Language of Schoolchildren« (1959) (2) og deres »Children's Games in Street and Playground« (1969). I disse to omfattende værker er dele af den britiske børnekultur (3) præsenteret i sin overraskende rigdom og variation og med stor kyndighed og lærdom anbragt i en kulturhistorisk og litterær sammenhæng.

Også på tysk er der kommet adskillige værker om børnenes egen kultur og flere udvalg af børnerim og -tekster. Men det er, som om der hos nogle tyske forskere og kendere af børnekulturen er opstået en art romantik eller endog ideologi omkring børnene. Man kunne som eksempel nævne Hans Magnus Enzensbergers efterord i hans udvalg af ældre tyske børnerim (4). Han betragter åbenbart disse rim, vers og småsange, der er præget af gammel tysk landsby-idyl og provinsliv, som noget, der stadig lever blandt tyske børn eller stadig er lige brugbart og meningsfyldt på grund af sin tidløshed.

Han skriver medrivende og beåndet om børnerimet, men skulle man tro ham, så lever børnene i en slags poetisk naturtilstand. De befinder sig så at sige i et åndeligt reservat med gamle kulturværdier og med en sans for naturen, som den voksne verden har mistet.

Denne romantiske opfattelse har mødt voldsom modsigelse fra Peter Rühmkorf. Det er sket i de afhandlinger, som han udgav i forbindelse med det udvalg af børns egne rim, som han angiveligt havde samlet blandt børn og voksne i Hamburg (5). Hans udvalg er helt anderledes end Enzensbergers. Teksterne er rebelske og antiautoritære og i høj grad præget af det fækale og seksuelle.

De må virke højst chokerende på dem, der havde forestillinger om det tyske børnerim som noget fint og poetisk.

Rühmkorf betragter børnene som en voksen-undertrykt gruppe med egne »love«, normer og omgangsformer, og den side af deres kultur, der vender mod de voksne, specielt de »opdragelsesbefuldmægtigede«, dvs. lærere, forældre og bedsteforældre, er i høj grad bestemt af et modsætningsforhold til disse. Friheden for børnene findes i deres eget samfund, og selv om han ikke er blind for, at der er stridigheder og konflikter i dette, så hævder han, at de har en retsorden. Drillerierne og de dertil knyttede vers og rim, og hvad de i det hele taget benytter i deres lege og omgang med hinanden, regulerer i høj grad forholdet mellem dem.

Børnesamfundet er efter Rühmkorfs opfattelse harmonisk eller kunne i alt fald være det på dets egne betingelser – om ellers de voksne respekterede og forstod dets værdier og i øvrigt var tilbageholdende med indblanding og indgriben.

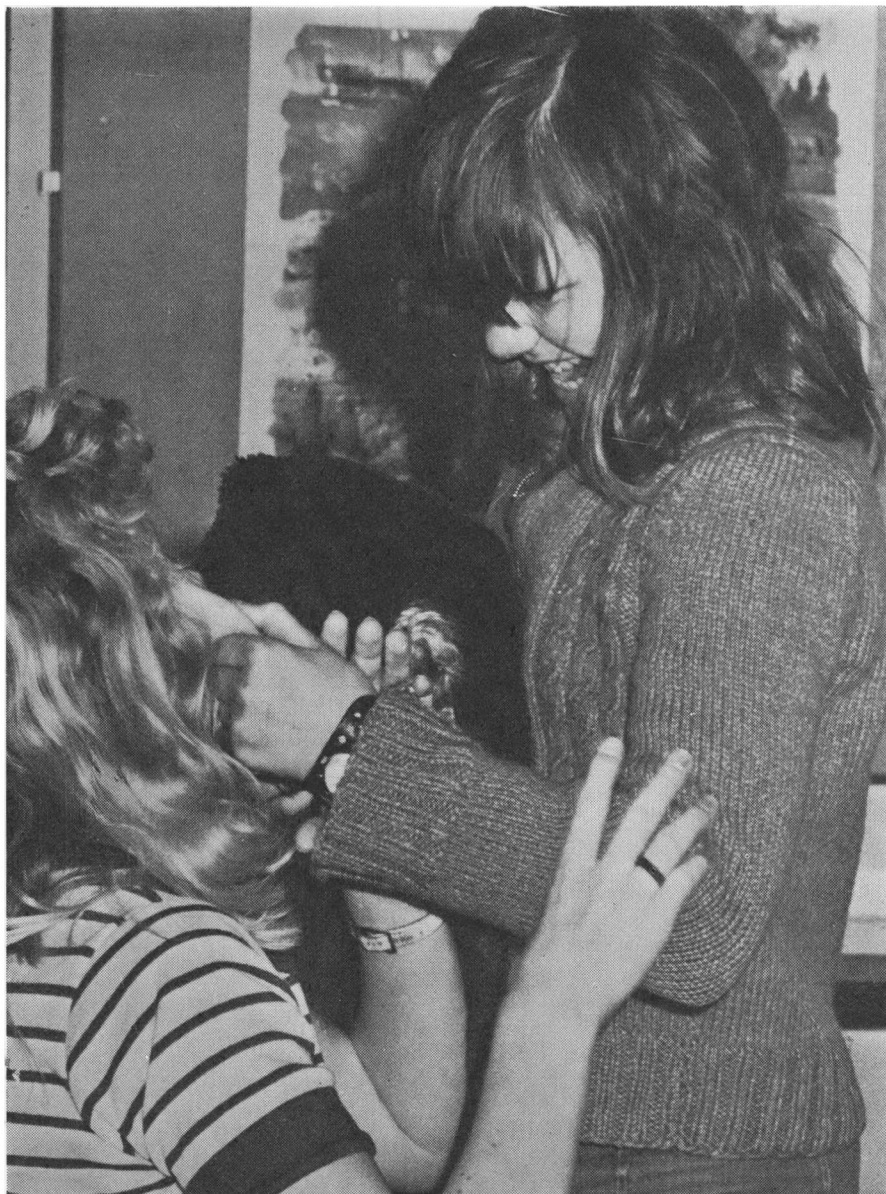
Men forholder det sig virkelig sådan, at børnenes eget samfund er i stand til at regulere sig selv, at det klarer sig bedst uden voksen indblanding, og at det stort set er harmonisk og bedst kan klare problemerne selv?

Ganske vist foreligger der fra de seneste år artikler og bøger om skolebørns mobning (6), dvs. den fysiske eller psykiske gruppevold over for enkeltindivider, som har pådraget sig gruppens – eller blot ledernes – uvilje og antipati. Det tyder ikke på nogen retsorden eller harmoni, men det kan naturligvis med en vis ret siges at være drilleri, der er gået over gevind og er blevet til forfølgelse. Og dette kunne udmærket være sket i forbindelse med en degeneration af børnekulturen, med en tilstand hvor legen og andre medmenneskelige omgangsformer var kommet i foragt eller aldrig havde fået lov at udvikle sig.

Drilleriet har nok også i sine mere begrænsede og godmodige former en positiv side, en reel social regulering, en indøvelse i gruppetilværelse og gruppenormer, som mange børn må lære, hvis de vil være med i børnesamfundet.

Et materiale, der fortæller noget om *drilleriet*, sådan som det hver dag foregår mellem børn i skolegårde, i klasseværelser og på gange i frikvarterer samt i fritiden og tillige mellem børn og voksne, vil uden tvivl være meget nyttigt og værdifuldt, når harmonien og dens muligheder i børnesamfundet skal vurderes, også i relation til de voksne.

Men hvad gør den, der vil studere drilleriet, som det foregår blandt børn af idag? Vedkommende må naturligvis have lejlighed til at færdes blandt børn og på en eller anden måde iagttage dem og lytte til dem eller indhente oplysninger fra dem. Det er dog nok en meget langsommelig og usystematisk proces, da en voksen observatør og »lytter« i høj grad påvirker situationen og spillet mellem børnene, specielt da hvis vedkommende viser for megen interesse og tilmed som pædagog med god grund kan forventes at »blande sig«. Interviews eller

Fotografierne i artiklen er taget af Ole Jørgensen. 1976.

samtaler pr. båndoptager ville naturligvis være en mulighed, men da børnenes skoletid forventes brugt til andet formål, måtte sådanne samtaler lægges uden for skoletiden, hvor udvalget af børn ville blive begrænset og værdien af materialet dermed også.

En systematisk masseundersøgelse på gruppepsykologisk basis over skolebørns drillerier i lighed med de svenske undersøgelser over mobning i skolen ville naturligvis være særdeles ønskelig ud fra mange synspunkter, men en sådan er (så vidt vides) ikke foretaget herhjemme, men måske nok andetsteds.

Men tilbage til spørgsmålet: Hvordan får man på en overkommelig måde fat i et materiale om børns drillerier? Da det drejer sig om skolebørn, er det nærliggende at lade dem skrive en stil over emnet: Drilleri. Det er helt normalt og forventeligt, at skoleelever over et vist klassetrin skriver om emner, som de formodes at kende til, og som måske tilmed berører dem personligt.

Da denne naturlige eller uoriginale idé var undfanget, var der naturligvis nogle praktiske overvejelser. Hvor stort et materiale skulle der sættes på, og hvilke klassetrin kunne klare en sådan opgave. Det var vigtigt, at samtlige eller i alt fald flest mulig elever på et klassetrin var med, og at det ikke blot blev sådanne elever, der havde specielle problemer i forbindelse med emnet. Endvidere var det et spørgsmål, om eleven skulle skrive frit – dvs. uden nogen form for vejledning eller hjælp. Meget kunne tale herfor. Mange ville nok skrive om det mest påtrængende eller vigtige i forbindelse med emnet, og den åbne eller friere form ville uden tvivl afdække ukendte sider omkring fænomenet drilleri, som en voksen ikke kunne gætte sig til. Hertil kom, at en spørgeliste eller disposition i enkelte tilfælde tilmed kunne blokere for den mere varierede og personlige opfattelse af emnet. Det negative ved at stille eleverne frit eller undlade at give dem en eller anden form for hjælp, ville på den anden side være, at man fik besvarelser, der var meget generelle og almene eller tilmed intetsigende. Hertil kom det meget vigtige, at opfordringen til at skrive frit om dette emne af nogle kunne opfattes som et forsøg på kortlægning af eksisterende drillerelationer med angivelse af navne mv. Det kunne af flere grunde være problematisk for eventuelle drilleofre at gøre dette, og selv om en klasselærer i enkelte tilfælde kunne være interesseret heri for bedre at kunne hjælpe eller gribe ind, så måtte emnet ikke opfattes som et forsøg på »udspionering« eller udlevering af personer.

Overvejelserne endte således med, at der burde gives hjælp i form af en disposition, der havde noget af spørgelistens form og berørte vigtige sider af drilleriets karakter og funktion. Samtidig skulle det dog stå eleverne frit at vælge en mere fri og personlig behandling af emnet, hvis de ønskede dette.

Oplægget til emnet kom til at se således ud:

Drilleri

Skriv frit, idet du f. eks. nævner tilfælde og former af drilleri fra det sjove og godmodige til det ubehagelige og ondartede – navne på personer eller kammerater, der driller eller selv bliver drillet, skal ikke nævnes.

Din egen mening om drilleri.

Indledning: Hvad er drilleri egentlig? Prøv at give en forklaring på eller definition af, hvad drilleri er.

Giv eksempler (tænkte eller oplevede) på drilleri, som det forekommer mellem gode skolekammerater, i en klasse, mellem piger og drenge, mellem ældre og yngre børn, mellem klasser og skoler, mellem voksne og børn og mellem lærere (vikarer) og elever.

Hvem bliver drillet? (Navne skal naturligvis ikke nævnes).

Er det særligt mindreårige, svage, dem med afvigende udseende eller klæder, piger, drenge, bestemte voksne osv.?

Er det særlige mennesker eller typer, som driller? Eller driller alle mere eller mindre? (Navne skal ikke nævnes).

Driller du selv? Bliver du selv drillet? Hvordan?

Afslutning: Hvorfor driller man? Din egen mening om drilleri – kan der f. eks. være noget positivt ved drilleri – eller er det kun negativt?

Til klassens lærer:

NB. Det er ønskeligt, at det i så høj grad som muligt bliver elevernes egen mening og opfattelse, der præger stilen, selv om påvirkninger fra kammerater og forældre (eller massemedier) vanskeligt kan undgås.

Den bedste vejledning vil være den, der viser, at der er mange forskellige opfattelser af drilleri, og at der ikke er noget mere »sandt« eller »rigtigt« end at skrive sin egen mening om emnet.

Skolen, som undersøgelsen foregik på, ligger i det storkøbenhavnske område og har klasser på alle alderstrin fra børnehaveklasse til 10. klasse og 3. real. De yngste var af gode grunde afskåret fra at deltage, men ialt 105 piger og drenge fra 5. klasse til 10. klassetrin har været præsenteret for stilemnet samt oplægget, enten i duplikeret form eller som mundtligt forslag fra dansklærerens side. Ingen andre emner blev givet samtidig. I nogle klasser er der ydet en vis vejledning i forbindelse med, at man har talt om emnet, jævnfør henvendelsen til klassens lærer. Ingen specialklasser deltog, men dog enkelte elever fra læsehold, som går i deres normalklasse i de fleste timer.

Der indkom 92 stile, og i det følgende bringes et lille udvalg af citater fra dem. Citaterne er nummereret fortløbende af hensyn til referencerne i afsnittet Sammenfatning og kommentar (side 44).

Hvad er drilleri?

1. Dreng, 16 år:

Drilleri er næsten alt. Det er godmodigt og sjovt, og man kan le ad det. Det er modbydeligt og ubehageligt, og man kan græde over det. Vi møder det hele

tiden i vores hverdag. Hvis man har øjne og ører åbne, kan man opdage en masse små drillerier, det være sig onskabsfuldt eller godmodigt.

2. Pige, 14 år:

Drilleri kan være to forskellige ting, man kan drille onskabsfuldt og mene det, men også godmodigt. Når man driller ondt, bliver de fleste folk kede af det, så jeg synes, at det er meget tarveligt at drille ondt, men det er noget andet at drille godmodigt, for der har man som regel et lille muntert smil på munden, og folk bliver derfor i bedre humør.

3. Pige, 15 år:

Drilleri kan opfattes på flere forskellige måder. Nogle tror, at det er en form for onskab, andre for sjov. Jeg tror nu også, at det er en form for kontakt-behov.

4. Pige, 16 år:

Drilleri er vel en slags kontakt mellem folk, det være sig for at såre, glæde eller gøre noget godt igen.

5. Pige, 12 år:

Når jeg siger drilleri, mener jeg, når folk (især børn) tarrer eller plager hinanden. Nogle dyrker det, mens andre er forsøgsdyr; det er for dem ikke skideskægt (erfaring).

6. Pige, 10 år:

Drilleri er at irritere nogen med fuldt overlæg, hvilket vil sige, at de gør det med vilje. Bare for at gøre én ked af det.

Drilleri i skolen eller klassen

7. Pige, 16 år:

I klassen har vi et godt forhold til hinanden. Vi kan drille hinanden, uden nogle bliver sure. Sommetider kan man godt blive såret, hvis én siger noget ondt om én i sjov. Der er især en pige i klassen, der bliver drillet meget i sjov. De kalder hende Vulkan-Olga eller Karate-Yrsa. Der er også en anden pige i klassen, der bliver drillet meget af to drenge. De siger, at hun puster barmen op med en cykelpumpe. Selv om de siger det i sjov, tror jeg, det sårer hende meget.

8. Pige, 12 år:

Nede i klassen kan vi da godt drille hinanden engang imellem. De eneste til-

fælde, jeg har oplevet, som var negative, var mod S. Hun blev tit drillet før, men jeg tror ikke, de driller hende mere. X blev også drillet i 1. og 2. klasse, hun kravlede altid ned under bordet og tudede. Hvis drengene har tabt konkurrencen bag i bogen i engelsk, driller vi dem og omvendt. Hvis vi har spillet klassekamp i gymna, og vi har vundet, går vi ikke og råber: Vi vandt! hele vejen – kun halvvejen.

9. Pige, 14 år:

Derhjemme er man ikke så udsat for drillerier, fordi der aldrig bliver det samme gruppepres som i skolen. Men hvis man bliver drillet, er det for de samme ting som i skolen: påklædning og udseende.

10. Pige, 15 år:

Drilleri mellem klasser forekommer ofte. Der kan være direkte fjendskab mellem klasserne. Der er klasser, hvor man skiftes til at give hinanden tæv. Nogle steder driller man hinanden ved at nægte at holde klassefest sammen eller tage på ture sammen.

11. Pige, 17 år:

Drilleri i en klasse går altid ud over dem, som på en eller anden måde afviger fra resten, f. eks. ved væremåde og skikkelse. Jeg har selv gået i en klasse med et par enæggede tvillinger, som vi syntes virkede meget klodsede, fordi de var større end os, både i bredde og højde, og havde briller, hvad der ikke var nogen af os andre, som havde. Det, som fik os til at drille dem både i og uden for skolen, har nok været virkningen, efter at vi havde kaldt dem »flodhest« eller »brilleslanger«. Så begyndte de nemlig enten at græde, sparke eller slå, og så syntes vi jo bare, at det var endnu skæggere. En rødhåret dreng blev helt vild, når vi råbte »brandmand«, men efter et par år rørte det ham ikke, hvis vi spurgte, om han havde brandforsikring. I løbet af de år var han blevet ufølsom over for de andres drilleri, men det er dog ikke alle, der bliver hærdet. Nogle kan bare ikke bide drilleri i sig og kommer til at lide af mindreværdskomplekser, måske resten af livet eller langt ud i fremtiden.

12. Dreng, 13 år:

Der var engang en, der hed Jens i vores klasse. Han var lille og tyk med fregner og briller. En dag skulle han læse i læsebogen. Han kom til at sige skulke i stedet for skulle. Vi råbte alle sammen: »Jens kan ikke læse, for hans fregner er i vejen.« Læreren skreg og sagde, at vi skulle tie stille. I frikvarteret spændte vi ben på ham [Jens]. Han faldt, så lang han var. Han begyndte at græde. Vi råbte: »Tude-Jens græder aldrig, vi troede ellers, du var Tarzan!« Da vi kom ind i klassen, sagde lærerinden: »Nå, lille skat.« Vi kom ud og gå tur den time, og

han holdt hende i hånden. Vi råbte: »Jens og Jette er forelsket i hinanden.« Da vi kom hjem i frikvarteret, råbte vi: »Hvordan går det med din dulle?« »Var der nogle, der skulle have bank?« spurgte han. Vi skreg: »Ja, det vil vi gerne.« Han fik tæv, så tårerne trillede ned ad kinderne på ham. Vi skreg af grin allesammen. Vi skreg, at brillerne begyndte at dugge. I timen sagde han til læreren, at vi gav ham tæv, og læreren sagde, at vi skulle holde op med det, for så græd han jo. Vi skreg af grin allesammen. I frikvarteret gav vi ham tam-tam, han fik blå mærker over det hele. Vi tegnede ham som abe i klassen på tavlen.

Så flyttede han over på en anden skole.

13. Pige, 12 år:

Engang skulle jeg på lejr tur med klassen. En uges tid før var pigerne – også jeg – så at sige alle på nakken af hende. Vi lavede en sang om hende, hvor jeg endnu kan huske det ene vers:

Vi skal husk' at sige til Frederik [klasselærer],
når vi skal op til Thy,
at Miss X skal ha' et ekstra skab
til sit parfumeri.

Jeg synes, at jeg skulle skrive verset, for at man kan få et indtryk af, hvor ondskabsfulde børn kan være. Jeg har selv fortrudt, at jeg var med til at drille hende.

Miss X er en af de mange, der bliver drillet. Hun blev drillet, fordi hun lugtede som et parfumeri.

Et andet eksempel er en dreng, som jeg vil kalde Børge. Han bliver hidsig over ingenting. Det er det – tror jeg – han bliver drillet for. Vi gik og sagde, at hans mor var død, og så begyndte han at græde. Dengang syntes jeg, at det var skægt. Nu synes jeg, at det var synd. Men alligevel kan jeg ikke lade være med at trække på smilebåndet, når han bliver hidsig.

14. Dreng, 15 år:

Jeg kan huske engang, vi fra klassen drillede en dreng. Han er så tynd og kan ikke forsvare sig selv, fordi han ikke er stærk. Vi drillede ham med at kaste noget efter ham og slå ham – ikke hårdt. Når vi havde ødelagt noget, fik han skylden. Han sagde ikke noget om det, for han var bange for os.

15. Pige, 10 år:

Her på skolen i en anden klasse var der nogle af pigerne, der forfulgte en bestemt pige, til hun var helt opløst i gråd. Men det sker naturligvis også i højere klasser.

Drilleri mellem drenge og piger

16. Dreng, 18 år:

Hvad angår drilleri mellem drenge og piger, synes jeg, det tit misforstås af andre, hvis man driller en pige. Nogle gange er der også grund til at misforstå det, men ikke altid. Mange af os har vel fundet ud af, at hvis man vil i kontakt med en (flot) pige, er en af de letteste måder at »drille« hende. Det trick har vi vel alle brugt. Hvis man driller en pige, behøver det ikke at være ensbetydende med, at man vil i kontakt med hende. Jeg har nogle gange grebet mig selv i at drille nogen, fordi det morede mig at se deres reaktion.

17. Dreng, 16 år:

Drilleri mellem drenge og piger foregår for det meste for at komme i kontakt med hinanden. Børge er f. eks. meget glad for Sofie, og da hun en dag kommer i skole med krøller, ser Børge straks en chance for at komme i kontakt med hende ved at drille hende. Sofie bliver hidsig og løber efter ham, selv om hun i virkeligheden nyder det.

18. Pige, 16 år:

Drilleri mellem drenge og piger kan både være ondskabsfuldt og godmodigt, bl. a. når en pige, der ikke er lige så udviklet som hendes kammerater, bliver

udsat for, at en dreng siger til hende, når hun henvender sig til ham, at han spiser ikke gajoler.

Eller hvis en dreng eller en pige siger til en dreng, at den er så lille, at man skal lede efter den med et mikroskop og en pincet for at finde den. Disse ting bliver sagt for at såre i de fleste tilfælde, hvilket de også let kan.

19. Pige, 17 år:

Der kan selvfølgelig også især i de mindre klasser være venligt drilleri med den, man nu er forelsket i. Dette drilleri er ikke særlig pinligt, da det altid er behageligt at være genstand for andres opmærksomhed, især når man fortæller om den, man virkelig er forelsket i.

Drilleri mellem drenge og piger i en klasse, hvor drengene spænder ben eller skubber til pigerne, er ofte en måde at få luft for følelserne på.

Hvem bliver drillet?

20. Pige, 13 år:

Offeret er for det meste én, der ikke kan forsvare sig fysisk eller psykisk, så generte mennesker er tit udsat for drilleri; også slapsvanse får deres del. Vedvarende drilleri kan få offeret til at lukke sig inde for omverdenen; han vil leve i sin egen verden, langt væk fra de andre.

Sådanne mennesker kan få plop eller flop eller nak eller bim eller bum eller tump, og til sidst kommer de ned på Ebbes røde gård, og der kommer de aldrig ud fra. Så ham, der har drillet ham, er skyldig i frihedsberøvelse og skulle garroteres i Spanien (ha-ha-ha). Vi må alle knibe en tåre for de stakkels mennesker på Ebbes røde gård. Nå, jeg må hjem til Ebberødgård.

Farvel, ploing
allesammen – slut
Rød Front!

21. Pige, 11 år:

Det er børn, som er tykke, der bliver drillet. Børn med briller eller bare ganske almindelige børn, der er uvenner, der bliver drillet. Det er også tit mindre børn, der bliver drillet af ældre, fordi de ikke tør sætte sig op mod de ældre, og det benytter de ældre sig af. Folk, der af en eller anden grund ikke klæder sig som andre. Det er ikke altid forskellige typer, der bliver drillet, men alle. I nogle klasser er der en stærk gruppe og en svag. De fleste vil holde med de stærke for ikke selv at blive drillet.

22. Dreng, 11 år:

Man driller dem, man ikke kan lide. Hvis der er nogen, der er pivede, driller man. Hvis de er anderledes, kommer fra et andet land, siger noget forkert, går

i noget komisk tøj, har legetøj med i skole. Man kan også drille nogen, der går på læsehold eller har vandskræk, nogen, der er tykke, og dem, der har en ualmindelig hårfarve.

23. Dreng, 16 år:

Når nogen driller *fremmedarbejdere*, siger de til dem: Din dadelplukker, sortmusker, musterfar [Mustafa?] og mange andre forskellige ting.

24. Dreng, 11 år:

Henne på vores legeplads er der mange *børn fra andre lande*. De bliver tit drillet, fordi de ser anderledes ud, end vi gør. Man kan drille de andre børn med at sige, de er nogle sorte abekatter, og de har noget anderledes tøj på, end vi andre har. Jeg synes, det er skægt at drille. Det går ud over dem, der ser anderledes ud, end vi gør, og dem, der kommer fra andre lande. Man kan drille med at sige: Du er en neger, og alle de frække ord.

25. Dreng, 17 år:

Det er vel mest børn, der driller *ældre mennesker*, f. eks. når en ældre dame eller herre går meget dårligt, driller man næsten altid [!] vedkommende med at sige: Se, den gamle dame med stokken, skulle vi ikke tage stokken, så hun falder.

26. Dreng, 16 år:

Nogle andre render og driller *ældre mennesker*, der går på gaden. De kalder dem for: Gamle idiot, krøbling, gråhårede stodder eller kælling, eller også råber de, hvad vedkommende laver her fremfor at være på et alderdomshjem.

27. Pige, 13 år:

Hvis en klasse skal have en *ny lærer*, er der nogle, der siger, at de hedder det ene, selv om de hedder noget andet. Det gør vi også, selv i vores klasse. Vi gør det ikke i nogen ond mening om at hyle læreren ud af den, selv om det sikkert er temmelig distraherende for læreren.

28. Pige, 14 år:

Vikarer drilles nok kun for sjov, for når der kommer en vikar, tænker man, nå, nu skal der være lidt skæg og ballade, og det går så ud over vikaren, for hvis læreren er der, er der for det meste ro, og der sidder man og kigger op på tavlen hele timen igennem, og mange synes derfor, at det er evigt dejligt, når der kommer en vikar, så man kan »cykle« rundt i klassen og sige, hvad man har lyst til, men så snart svederblokken er fremme, så er der straks ro igen.

29. *Pige, 14 år:*

Man kan mange gange være hensynsløs og siger til en *invalid*: Du er da en svag unge! Den invalide bliver ked af det, græder måske, så siger du: Æv, et pattede barn, skal du ikke hjem til din mor og vræle!

30. *Dreng, 14 år:*

Hvis man er *meget høj*, bliver man kaldt »giraf« eller »stylte«, eller hvis man er meget lav [lille] det modsatte.

31. *Pige, 15 år:*

Det hænder da også, at der er nogle, der siger *Fede*, *Tykke* eller *Grimme*. Jeg siger det gerne til N, når jeg møder hende, men jeg ved, at hun ikke bliver sur eller ked af det. Men der er nok nogen, der ville blive det.

32. *Dreng, 14 år:*

Hvis man bliver uvenner, kan man finde på at drille den anden med, at han f. eks. har *flapører*. Og så starter jagten. Næste gang man ser ham, skal han bare ned med nakken.

33. *Dreng, 14 år:*

Folk, som *stammer*, kan blive drillet, ved at man snakker lige som dem, eller ved at man f. eks. siger: »Hvor stammer du fra?«

34. *Pige, 14 år:*

Dem, der bliver drillet, er mest *raske børn*, for hvis man går hen og driller et handicappet barn, vil han eller hun føle sig meget nedtrykt og tænke, hvorfor kører jeg også i rullestol; for et handicappet barn tænker nok ikke så meget på sin sygdom, før han eller hun bliver drillet.

35. *Dreng, 13 år:*

Den ene dag kan man blive drillet for den jakke, man lige har fået. Den næste dag har drilleren en mave til.

36. *Dreng, 13 år:*

Hvis jeg kom i skole med kort hår, ville jeg nok blive kaldt karseklip. Det er drilleri.

37. *Pige, 12 år:*

»Lokkedrilleri«: Hvis en pige ikke vil ryge, og dem hun går sammen med ryger, driller de hende så meget, at hun til sidst går med til at ryge.

38. Pige, 13 år:

En, der går med meget make-up, bliver drillet, ved at de spørger, om man har stukket hovedet i en kulspand.

39. Dreng, 13 år:

Det er også dem, der går op i en spids, der bliver drillet mest.

Bliver du selv drillet?

40. Dreng, 16 år:

Da jeg var mindre, blev jeg drillet, fordi jeg har flyveører, og det var jeg meget ked af. Sommetider græd jeg, fordi hele klassen drillede mig, men jeg lærte dog hurtigt at ignorere det. Her på skolen har jeg ikke drillet nogen i ondartet hensigt, for jeg ved, hvordan det føles at blive drillet i ondartet hensigt.

41. Pige, 15 år:

Jeg bliver selv drillet. Jeg bliver drillet med, at jeg er tyk og grim. Jeg bliver drillet af skolekammerater og lærere, men af de kammerater, jeg har hjemme, bliver jeg ikke drillet ondskabsfuldt.

42. Dreng, 16 år:

Jeg har også selv prøvet at blive drillet med mit navn Tom. De har rendt rundt og spurgt, om jeg var opkaldt efter min fars tegnebog eller efter mit eget hoved, eller også er jeg blevet drillet med mit hår, fordi det er så tykt og kraftigt, men det tager jeg mig ikke af mere.

Hvem driller?

43. Pige, 15 år:

De, der driller mest, er dem, der er selvsikre. De, der bliver drillet, kan mærke den andens selvsikkerhed og bliver derfor usikre.

44. Pige, 18 år:

Jeg tror, at alle driller mere eller mindre, men at især børn driller hinanden på en mere ondartet måde, fordi de måske endnu ikke kan se, at de virkelig rammer hinanden med det.

45. Dreng, 13 år:

Det er nok de »hårde« og store, som driller de små og afvigende i udseende, tøj og væremåde.

46. Pige, 12 år:

Det er mest dem, der er usikre i hjemmet, der driller. En pige bliver slået eller skældt ud uden grund, hun føler sig usikker i alt, vil hævne sig på kammeraterne og virke hård.

47. Pige, 13 år:

Jeg tror, at de fleste driller på et eller andet tidspunkt. Jeg tror faktisk, at de fleste af dem, der driller meget, måske også har det svært. Jeg selv har den opfattelse, at driller man selv, må man selvfølgelig også vente noget tilbage, men det kan være svært.

48. Pige, 14 år:

Alle driller. Det er populært at drille, og det er som regel altid klassens fører eller leder, der er bedst til det. (I min klasse har vi ingen leder).

49. Pige, 13 år:

Ja, dem der driller, er måske nogle, der er undertrykte andre steder f. eks. i hjemmet, og på den måde skal de hævde sig over for nogle svagere end dem selv.

Driller du selv?

50. Dreng, 16 år:

Når jeg selv skal sige det, synes jeg, at jeg ikke driller ret meget, og jeg synes heller ikke, at jeg bliver drillet ret meget, men det sker da.

51. Pige, 15 år:

At drille er noget, jeg også selv gør. Jeg driller både ondskabsfuldt og godmodigt. Jeg driller dem, jeg ikke kan lide, og det er nok mest ondskabsfuldt, og jeg driller dem, jeg kan lide, og det er godmodigt.

52. Pige, 16 år:

Man driller også selv, men mest godmodigt vil jeg tro, men en gang imellem kan man godt ramme et ømt punkt uden selv at vide det. Derfor skal man passe meget på.

53. Dreng, 16 år:

Jeg driller også selv, men det er ikke så groft, at den person, jeg driller, bliver ked af det og går.

54. Dreng, 13 år:

Ja, jeg driller selv, men i en god mening, for jeg ved, hvad det vil sige at blive drillet!

55. Dreng, 13 år:

Jeg kan godt selv lide en bestemt form for drilleri, nemlig »gas«, men det bliver i det sjove. Selvfølgelig driller vi alle sammen, mere eller mindre, jeg laver selv »gas« og driller da også.

56. Pige, 13 år:

... jeg driller selv lidt, hvis der er én, jeg er sur på.

57. Pige, 13 år:

Jeg kan selv drille, men jeg tror ikke, at jeg kunne slynge nogle onde ord i hovedet på den person, der virkelig havde det svært. Driller man nogen, og man kan se, at de bliver kede af det, synes jeg, at man skulle holde op, men der er jo nogen, der synes, at jo dybere de sårer dem, desto sjovere er det at drille dem, og de folk kan jeg bare ikke tyre.

58. Dreng, 14 år:

Jeg driller selv dem, jeg ikke kan lide, ved at tage noget fra dem eller ved at skubbe til dem. Man driller ved at tage noget fra dem, man driller, eller ved at kritisere dem.

Hvorfor driller man?

59. Dreng, 14 år:

De voksnes form for drilleri foregår vel mest i leg med deres børn, og der viser de bare deres kærlighed til børnene.

60. Dreng, 14 år:

Man driller hinanden, enten fordi man er sur på en person, eller fordi man godt kan lide den person, man driller, og fordi man gerne vil i kontakt med den person, man driller. Men der er også andre grunde at drille for.

Nogle gange driller man bare for at lave sjov, andre gange for at hævne sig. F. eks. når man laver sjov med en person, bliver han drillet med en ubetydelig fejl eller lignende, som han har lavet før ... men der er mange børn, der driller, fordi de er anderledes, eller fordi de er udenfor i leg eller lignende, og så driller de for at være med.

61. Dreng, 14 år:

Drilleri kan være en form for hævn. Den, der skal hævne sig, er som regel misundelig og vil hævde sig på den måde. Det kan også ske, at mindre drenge driller større drenge, måske for at kunne sige til deres kammerater: »Jeg tør bare drille de store, det tør I bare ikke!«

62. Dreng, 14 år:

Det er ofte sådan, at det er piger, der driller for at få kontakt med drenge, måske fordi de er forelskede i dem. Det, der oftest sker, er at piger driller piger. Det kan være på grund af jalousi, eller den ene er kønnere end den anden.

63. Pige, 13 år:

De lidt større drenge og piger driller mange gange hinanden for at opnå kontakt med det modsatte køn.

Når voksne driller, er det mange gange for at få sagt noget, som de ellers ikke kan sige lige ud.

... Hvorfor driller man? Man kan ikke lade være.

64. Pige, 14 år:

Der er ingen, der ved, hvorfor man driller, det er bare noget, man gør, og mange fortryder det bagefter.

65. Pige, 14 år:

Men hvorfor driller man egentlig? Det synes jeg er et meget godt spørgsmål, som virkelig har kunnet give stof til eftertanke. Jeg kan ikke sige lige bestemt, hvorfor man driller, men man gør det vel egentlig for at være sjov og prøve at tiltrække sig opmærksomhed og måske også for at sige sin mening, bare på en sådan måde, at den, det går ud over, ikke føler sig alt for stødt og også har mulighed for at give igen.

66. Dreng, 17 år:

Man driller vel for sjov, så man har noget at grine af.

67. Dreng, 18 år:

Jeg tror, at det kan være arveligt, det med drilleri. Min farfar, min far og jeg ligner hinanden enormt meget, hvad angår drilleri. Hvorfor vi og andre driller, er nok, fordi vi synes, det er sjovt. Man bliver bare nødt til at kunne tåle at få igen.

Mennesker, som ikke driller, er kedelige.

68. Dreng, 16 år:

Der kan være mange grunde til, at man driller. Man kan f. eks. ved hjælp af drilleri mod andre beskytte sine egne svage punkter, eller fordi man ikke kan lide en bestemt person, kan man få sine klassekammerater til at synes det samme og så begynde at drille vedkommende.

69. Pige, 18 år:

Hvorfor man driller? At drille kan være en form for kontakt med en eller anden, f. eks. hvis man ikke kan finde på noget at snakke om, ja, så driller man på en godmodig måde.

70. Pige, 18 år:

Vi mennesker er nået så langt i vor udvikling, at vi bliver mere og mere overflødige, og jo mere overflødige vi bliver, des mere usikre føler vi os. Usikker-

heden får os til at bygge barrikader, og disse må helst ikke brydes, men vi vil gerne bryde andres. Derfor driller vi, derfor sårer vi hinanden. Negativt eller positivt, det er svært at sige, da man jo altid er sig selv nærmest, og med den fart udviklingen skyder, kan man ikke forvente, at folk tér sig anderledes.

71. Pige, 17 år:

Mange gange driller man af ren og skær ondskabsfuldhed, fordi man skal af-reagere over et eller andet, eller fordi man ikke bryder sig om vedkommende. Til andre tider driller man, fordi man er glad og måske vil smitte andre med sit gode humør. Men der er dog mennesker, som ikke bryder sig om at se deres fejl gennem andres briller, og som ikke magter at blive drillet, men hvor kan de være kedelige!

72. Dreng, 13 år:

Jeg tror, at drilleri kommer sig af, at man er kåd, glad, misundelig for at komme i kontakt, eller at man ikke kan lide den, man driller.

73. Dreng, 13 år:

Man driller, fordi man synes, at det er skægt at se én blive tosset ligesom Kim.

74. Pige, 10 år:

Hvorfor driller man? Nogle gange, fordi man keder sig, andre gange fordi man vil hævne sig på de andre. Man kan også være i dårligt humør fra morgenen, og så når man skal i skole, i børnehave eller hvor man nu skal hen, synes man, det hele er så møgkedeligt. Og for at det skal blive lidt mere morsomt, begynder man tit at drille. Man kan også begynde at drille, hvis man er misundelig på én, for eksempel hvis en eller anden har fået noget, som man selv ønsker sig.

75. Dreng, 11 år:

Man driller, fordi man måske synes, det er sjovt, eller fordi man er alene og ikke må være med til at lege sammen med de andre.

Hvad kan man gøre mod ubehageligt drilleri?

76. Pige, 16 år:

Når jeg bliver drillet, prøver jeg at forsvare mig ved at drille igen. Nogen gange kan jeg ikke lade være med at smile. Andre gange bliver jeg sur, det er, som jeg er i humør til.

77. Pige, 15 år:

Derfor tror jeg, man skal passe på med at drille. Det kan også være svært at vide, om personen, der taler til én, siger det for sjov, eller personen mener det

for alvor. Det er ikke særlig rart at få at vide, at man er dum. Man ved ikke, om man skal grine eller græde.

78. Pige, 12 år:

Hvis man bliver drillet, og man lader det gå ind ad det ene øre og ud af det andet, gider man [de andre] ikke mere drille.

79. Dreng, 13 år:

Det bedste middel mod drilleri er at lade, som om man ikke hører det.

80. Pige, 13 år:

En person går hjem fra skole og bliver drillet på vejen hjem. Så går vedkommende hjem og siger det til sine forældre, og så kommer faderen eller moderen over og klager til læreren, og så bliver læreren nødt til at snakke med de børn, der har drillet vedkommende. Dagen efter er kammeraterne ikke særlig gode mod den person.

81. Dreng, 16 år:

Når og helst inden det er nået så vidt, at eleven er indesluttet og aggressiv, kan læreren ved at tale med børnene løse de problemer, der er eller som er godt på vej til at opstå.

For at alle kan trives, gælder det om at kunne hjælpe hinanden. Vold avler vold og fører ikke noget godt med sig.

82. Dreng, 16 år:

Når man bliver drillet for at blive generet, kan det nogle gange godt være ubehageligt at blive drillet, men det plejer aldrig at blive så slemt, for hvis man bare giver igen, holder han, der begyndte at drille, hurtigt op.

83. Pige, 11 år:

En dag kom jeg gående hen ad den vej, som min skole ligger på. Pludselig så jeg Anne fra min klasse komme løbende ud fra legepladsen. Hun bliver næsten altid drillet, fordi hun ikke har det godt derhjemme, og hendes far og mor har næsten ikke noget arbejde. Efter hende kom tre drenge fra min klasse. Jeg stoppede dem og spurgte dem, hvorfor de løb efter hende. De sagde, at Anne havde blandet sig i deres sager. Jeg sagde, at det var, fordi hun ville i kontakt med dem.

Så gik de, og siden er Anne ikke blevet drillet af Per, Ole og Jens.

Er der noget positivt ved drilleri eller er det kun negativt?

84. Dreng, 14 år:

Efter mit synspunkt kan jeg ikke se noget positivt. Det kommer jo helt an på, hvad humør den, der bliver drillet, er i. Hvis han f. eks. er uoplagt, eller et eller

andet er gået ham imod i løbet af dagen, kan han jo opfatte drilleriet helt forkert. Den eneste, jeg kan se, der får noget positivt ud af dette, er ham, der driller, for han har det jo godt.

85. Dreng, 14 år:

Der kan også være positive sider ved at drille, f. eks. hvis man har en indbildsk ven, som tror, at han er noget, kan man måske hjælpe ham ved at drille.

86. Pige, 14 år:

Der kan være noget positivt ved drilleri, f. eks. hvis én har rod på sit værelse, og de andre går og driller ham eller hende, og der bliver ryddet op.

87. Pige, 14 år:

Det kan være meget godt med drilleri, men jeg synes sagtens, man kunne drille mindre, da det kan være ret irriterende, at så snart man åbner munden, bliver man fejlet af, og det tror jeg, der er mange, der mener. På den anden side tror jeg heller ikke, at det altid er negativt at drille. Jeg tror, at det hjælper mange, at de kan drille andre, f. eks. hvis der er bestemte mennesker eller en bestemt, man gerne vil i kontakt med, tror jeg, at det altid er en løsning at drille.

88. Pige, 13 år:

Hvis man kunne lade være med at drille andre og bare have det sjovt, så ville det være værd at leve og gå i skole.

89. Dreng, 16 år:

Dog er der en positiv ting ved at drille. Det er, at det skaber et sammenhold, så længe drilleriet er harmløst. Grunden til, at drilleriet skaber sammenhold, er den, at man kan grine sammen, selv om det er ham, man står og laver grin med.

90. Dreng, 16 år:

Drilleri er på en måde positivt, fordi man kan sige meget til folk, som man ellers ikke tør sige, ved at flette drilleri ind.

Drilleri på den anden måde, som nok forekommer mest, er bestemt negativt. Jeg kan i hvert fald ikke se noget sjovt eller godt ved at køre et menneske fuldstændigt ned.

91. Dreng, 13 år:

Der er både noget positivt og negativt ved drilleri. Det er negativt, når drilleri bliver til ondskab eller forfølgelse for en person, men drilleri mellem kammerater kan være positivt, fordi man kan lære at grine med og ikke tage sig selv for mere, end man er.

92. Dreng, 13 år:

Det kan da også rette på ens fejl, for det man bliver drillet med, retter man eller prøver i hvert fald på det.

93. Pige, 12 år:

Der kan være noget godt i at drille. Hvis man har fået nyt tøj og har det på i skole, og én siger, at hvis hans mor havde syet det, ville han ikke gå med det, så viser det, at han er misundelig og faktisk godt kan lide tøjet, men ikke tør sige det lige ud.

To stile

94. Drilleri

»Mor, mor, de driller igen henne i klassen, og jeg fik tæv på vejen hjem!«

Hver dag er der børn, som får tæv eller bliver drillet meget groft i skolen. Det er et meget stort problem for lærere, forældre og vigtigst – for børnene selv.

Drillerier kan foregå på hundredvis af forskellige måder og af forskellige grunde. Men mest tror jeg børn bliver drillet med deres udseende og påklædning. Det er sværest for dem i de mindre klasser, for mindre børn kender ingen nåde.

Alt for tit, når jeg går til og fra skole, ser jeg de mindre børn tæve løs på hinanden, og hvis man griber ind for at hjælpe den svage, gør man det hele værre, for næste gang den stærke møder den svage, så får han de tæv mere. Den, der får tævene, græder sjældent, fordi det gør ondt, men fordi han næste dag skal hen i skolen, hvor de har hørt om hans nederlag, og han skal høre de ydmygende ord om, at han er en slapsvans. Hvorfor de kom op at slås, kan have mange grunde, måske har den ene briller, eller måske har han ikke så pænt tøj, eller også er der en helt anden grund.

Det er mest mellem drenge, det foregår. Hos piger er det meget værre. Piger er så udspekulerede, at de hellere vil bagtale end sige deres mening lige ud. Piger har heller ikke så godt et sammenhold som drenge har. En dreng kan være udstødt den ene dag og optaget den næste. Sådan er det ikke med piger. Er en pige først udenfor, *er* hun udenfor og kommer ikke ind i klikken igen, selv om hun forandrer sig nok så meget. Piger går meget op i, hvad tøj andre har på, og om de er med på moden. Det er for det meste den pige, der har flest penge og er dygtigst i klassen, i modsætning til drengene, hvor det gerne er den, der er bedst til gymnastik, og som er bedst til at svare læreren igen, der fører an. Den, der er dydsmønster og dygtig til skriftligt arbejde, bliver den udstødte.

Men hvorfor er der altid en eller flere, der skal generes og drilles i en klasse eller en gruppe? Hvorfor kan alle ikke have det godt sammen? Hvorfor kan vi

ikke leve i fred sammen? Til disse spørgsmål kan jeg kun give min egen opfattelse. Alle mennesker har problemer, måske ubevidst, nogle store, andre små, men alle har et eller andet, der går dem på, også mindre børn. På en eller anden måde skal de afreagere, og det skal gå ud over de svage eller dem med skønhedsfejl eller lignende. Sjældent tænker folk på, hvilket helvede livet er for disse »syndebukke«. Jeg håber og ønsker, at folk en dag indser, at alle skal være her, fattige, grimme og handicappede mennesker, så her bliver rart for alle.

Pige, 16 år (10. klasse).

95. Drillerier

Jeg tror, man driller fordi man vil lave sjov, og fordi man synes, man selv er sjov. Der er også nogle, der driller for at irritere og for at være onde. Alle bliver drillet, men især dem der lader sig drille. Jeg tror også, alle driller. Jeg driller f. eks. min mor og min far og min storesøster. Når bare ikke man driller ondt, synes jeg ikke, det gør noget. Når man driller for sjov, er det bl. a. ved at kilde eller ved at tage en andens ting og måske gemme dem, men når den anden ikke synes, det er sjovt mere, skal man holde op. Når man driller for at irritere eller for at være ond, er det ved at sige til den anden, at han eller hun har en ordentlig

stor næse eller stritører eller basunkinder eller har noget grimt tøj på. Det at drille gør ikke noget, men det skal være med måde.

Dreng, 11 år (5. klasse).

Sammenfatning og kommentar

Man kan til indledning anføre, at den gruppe af elever, der er citeret, lige så lidt som hele gruppen af skrivende er repræsentativ. De yngste er ikke med, og mellemgruppen er underrepræsenteret. På den anden side er der ikke nogen grund til at tro, at den elevgruppe, der er citeret, skulle være speciel eller atypisk, eller at der i deres skoleforhold, i deres hjem eller kammeratforhold skulle være omstændigheder, der afveg væsentligt fra tilsvarende aldersgrupper i et etablissement, dvs. ikke helt nyt, forstadskvarter.

Indtil andet er dokumenteret, vil vi tillade os at tro, at deres forhold til drillieriet er som alle andre jævnaldrendes, og at de ud fra deres forudsætninger har sagt væsentlige og vigtige ting om emnet.

Måske skal man særligt understrege deres selvstændighed og deres personlige opfattelse og oplevelse af tingene. Eleverne er ikke nogen ensartet gruppe med fælles meninger og holdninger. Der er nok et fællesskab med kammerater og med klassen (nr. 7, 8), men der er også modsætninger til andre elever og til andre klasser (nr. 10).

Og det modsætningsforhold, der hos nogle spores til lærere, kan vel egentlig ikke måle sig med det, som ofte findes til de jævnaldrende. Men det må indrømmes, at ikke alle har udtalt sig om forholdet til lærere, og de, der har gjort det, har måske gjort det mindre frimodigt, end de har udtalt sig om deres kammerater.

Noget generelt modsætningsforhold til voksne »opdragelses-befuldmægtigede«, herunder også forældre og bedsteforældre spores ikke, heller ikke i det ikke-citerede materiale. De to citater om ældre mennesker (nr. 25, 26) er, hvor ubehagelige de end kan opfattes, ikke udtryk herfor. De er eksempler på drilleri af personer, der opfattes som afvigende, og i begge tilfælde nævnes de af de skrivende i fordømmende sammenhæng.

Engagementet præger mange af stilene – emnet har ofte i høj grad optaget den skrivende. Enkelte gør endda et stærkt indtryk på læseren. De er rørende og følsomme om egen eller oftere andres sårbarhed, og om smerten ved oplevelser, de har været ude for (nr. 40, 41). Der er hyppigt medfølelse med ofrene eller skyld og dårlig samvittighed over noget, man har været med til (nr. 13). Undertiden gengives det dog også med en vis barskhed eller kynisme, som *kan* være påtaget eller eventuelt skyldes sproglig uformåenhed (nr. 12, 22, 24, 29). Hos nogle fornemmes der afmagt over forholdene (nr. 70), selv om der også er en drøm og en vision om, hvordan forholdet til andre mennesker kunne være (nr. 94).

Hertil kommer, at der er en udbredt forståelse af, at der bag drilleriet ligger et ønske om kontakt og kommunikation – specielt da med det andet køn.

Det er påfaldende, at de fleste af de elever, der prøver at forklare, hvad drilleri er, betoner, at det har både en positiv og en negativ side. De er nok i mange tilfælde kørt ind på denne tankegang af oplægget til stilen, men de nævner eksempler og oplevelser og taler åbenbart ud fra en virkelighed, som er mere nuanceret end den, som filologerne kender til, når ordene 'drille' og 'drilleri' – i hvert fald i nyere ordbøger – anbringes i ensidig negativ sammenhæng (7). Der er dog elever, der opfatter ordet negativt, og blandt de mange, der ser begge aspekter, er der flere, der lægger hovedvægten på det negative. Ganske få opfatter ordet ensidigt positivt.

Noget tilsvarende gælder, når der gives eksempler på drilleri. Opfordringen til at give eksempler på drilleri mellem *gode* kammerater kunne have ført til ensidighed i udvalget, men selv om der gives mange eksempler på det godmodige drilleri, er det alligevel det negative og fjendtlige, der dominerer. Det er dét, der gør indtryk; det er dét, der huskes, også når den skrivende blot har været vidne og ikke offer. Om holdningen til det grove og negative drilleri er der ikke tvivl – det fordømmes.

I oplægget til afsnittet »Hvem bliver drillet?« ligger der antydninger eller retningslinier, som har kunnet føre den skrivendes tanker i en bestemt retning, men det, der er nævnt i stilene, følger langt fra den angivne rækkefølge af mulige drilleofre. Nogle af de eksempler, der gives, omtales kun enkelte gange i materialet, medens f. eks. temaet afvigende udseende og påklædning i høj grad tages op. Der tilføjes så mange detaljer og nuancer, at man må tro, at der her foreligger en udbredt anledning til drilleri, samt til afstandtagen når det nævnes.

På basis af det, der nævnes i samtlige stile – altså ikke kun i de gengivne citater – som eksempler og oplevelser, er nedenstående liste udarbejdet. Selv om den er lang, er den på ingen måde udtømmende. Den kan suppleres yderligere, selv om den allerede har et noget foruroligende omfang.

Følgende ofre og anledninger nævnes:

Andre racer, specielt jøder og negre; fremmedarbejdere og deres børn, religiøsitet, særlig anden tro eller trosretning; ældre mennesker, lærere og vikarer.

Legemligt, fysisk og psykisk afvigende som invalide, handicappede, åndssvage, stammere, talehæmmede, læseretardedede, personer af usædvanlig højde eller ringe vækst, over- eller undervægtige, fysisk svage og uudviklede, grimme og mindre pæne, rødhårede, fregnede; personer med udstående eller store ører, med overbid, fremstående tænder, stor næse eller opstoppet næse, store kinder eller briller.

Påklædning, andre vaner, egenskaber og karakterer: Afvigende påklædning – specielt nyt tøj eller »gammelt« tøj; frisure, særlig kortklippet eller nylig

klipping, rygning blandt ikke-rygere og afvisning af rygning blandt rygere, beruselse eller afholdenhed i forbindelse med private fester, manglende hygiejne, brug af make-up og parfume, pjækkeri eller påstået pjækkeri, kammeratskab og leg med børn fra yngre klasser, selvhævdelse, praleri, bedrevidenhed, sårbarhed og følsomhed, frygtsomhed, vandskræk, svagt fagligt standpunkt, manglende hjælpsomhed med hjemmearbejde over for klassekammerater, glømsomhed, uorden og sjuskeri.

Så lang er listen, men bag de nævnte anledninger til drilleri ligger der ikke altid noget oplevet eller praktiseret. I mange tilfælde er det eksempler, der er nævnt, og som misbilliges eller fordømmes af den skrivende. Specielt gælder dette drilleri af eller nedsættende udtalelser om andre racer – men ikke nødvendigvis fremmedarbejdere og deres børn – samt invalide, handicappede og åndssvage. *Listen er altså ikke lig med praktiseret drilleri og slet ikke udtryk for en accepteret praksis.*

Foruden denne liste kunne der udarbejdes adskillige lister over de betegnelser og vendinger, der bruges om modparten i en drillesituation, og som i en spøgende eller nedsættende form refererer til udseende, egenskaber og påklædning. Disse ord og vendinger forekommer ofte i stilene – i de citerede f. eks. i nr. 23, 24, 25, 30, 31, 32, 33 og 36.

Der kunne helt afgjort hentes yderligere betegnelser hos skoleelever, men som pædagog tøver man en smule, før man ligefrem spørger efter ukvemsord, øgenavne og fornærmelser, der kan bruges mod andre, specielt da når sådanne spørgelister skal bruges i klasser og blandt børn, som man ikke kender. Uforvarende kunne man måske bidrage til en interesse for disse betegnelser og derved komplicere situationen for nogle af ofrene.

De betegnelser, der bruges i drillesituationer, viser på den anden side, at der på dette område er varierede sproglige traditioner, hvad man så ellers vil mene om disse.

I denne forbindelse er det påfaldende, at drillerim og navnerim overhovedet ikke omtales i materialet. En enkelt nævner dog drilleri afledt af hans fornavn (nr. 42), og et enkelt smædedigt forekommer også (nr. 13).

I besvarelsen af spørgsmålet: »Hvem driller?«, formuleret: Er det særlige mennesker eller typer, som driller? er der mange, der svarer med vendinger fra den følgende uddybning af spørgsmålet (i oplægget): *Alle driller – mere eller mindre*, men de allerfleste går videre og uddyber det på en eller anden måde.

Det siges at være de selvsikre, de store og »de hårde«, der driller (nr. 43, 45), men det er påfaldende, at mange prøver at finde en forklaring evt. en psykologisk årsag til, at enkelte er så slemme til at drille (nr. 46, 47, 49).

Det er blandt de ældre elever en almindelig antagelse, at drilleriet er mere

groft og voldsomt i de yngre klasser (nr. 44). Dette kan af gode grunde ikke dokumenteres her, men det kan bestemt ikke afvises. De ældste elever driller selvsagt mere nuanceret og på en mere ironisk og underfundig måde og ligner eller *er* her som voksne. Og det er helt tydeligt, at drilleriet mellem drenge og piger skifter karakter i forbindelse med puberteten og den stigende interesse for det andet køn.

Flere, der har set den famøse liste over drilleriets ofre, har talt om, at vi her havde spirene til diskrimination eller endda fascisme i de voksnes verden. Enkelte har endda villet udlægge eller tolke den politisk. Men i en tid, der er præget af politiske modsætninger og ideologier, er man nok for hurtig til at tolke fænomenerne i overensstemmelse med de færdige skemaer. Det er for øvrigt ikke specielt for ideologisk og politisk tænkende.

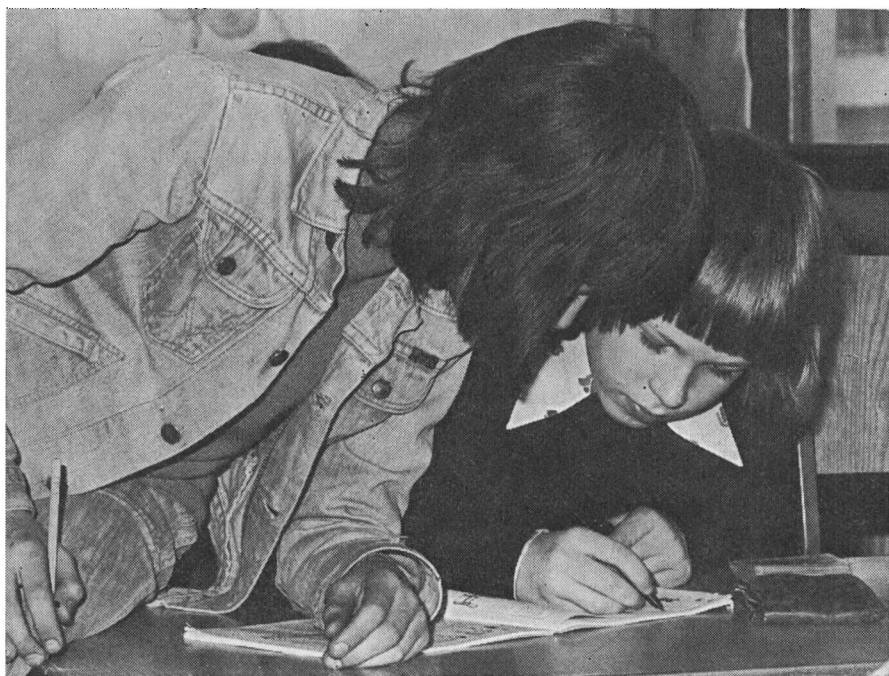
Etnologer og folklorister af den ældre skole, som ved en masse om relikter og survivals i vore skikke og omgangsformer, har som bekendt i høj grad interesseret sig for børns lege. Om de ellers er alvorlige nok, vil de, når de ser drenge sprøjte jævndrengende piger til med vand fra plasticflasker og vandpistoler på en varm forårsdag, tolke dette som mindelser om ældgamle frugtbarhedsritualer eller måske som relikter af middelalderlige regnmagiske optrin. Den lige så alvorlige moderne marxist vil formodentlig tolke sprøjteriet – i alt fald når det sker med vandpistol – som en samfundsskabt afspejling af senkapitalismen med dens iboende fascistiske tendenser. Og begge retninger vil uden større vanskeligheder finde bekræftelser på deres teorier ved et studium af børns drillerier.

Men som tidligere nævnt er den omtalte liste ikke en fortegnelse over praktiseret endsige accepteret drilleri. Når yderligere enkelte elever kan hævde, at det mest er de raske børn, der bliver drillet (nr. 34), eller aldrig har set nogen blive drillet på grund af briller, rødt hår eller lignende, så tyder det på, at drilleriet i nogle klasser eller milieuer må være ret begrænset.

Endvidere: enhver, der daglig færdes blandt børn, ved, at der reageres på drilleriet af børnene selv – ofte nok med moddrilleri, men også med hjælp og beskyttelse til et sagesløst offer og indignerede udskældninger fra behjertede forsvarere. Forældre hjælper, trøster og griber ind, taler med andre børn og deres forældre. Lærere blander sig og taler til rette, gårdvagter griber ind og holder øje med »de barske«. Og emnet vold og drilleri tages op i samtaler med klassen og på forældremøder. Temaet »at være anderledes« tages op på mange klassetrin (8).

Men passivitet og afmagt blandt børn og voksne forekommer også. Først og fremmest fordi vi ved for lidt om, hvad der reelt foregår i børnenes verden. Vi er ikke nysgerrige nok, og vi taler for lidt med børnene om det.

For øvrigt kunne og burde drillelisten suppleres med en tilsvarende liste over hjælpsomhed og venlighed. I grunden er det jo ensidigt, når det altid er de

negative eller problemfyldte sider af tilværelsen, der tiltrækker sig sociologers, psykologers og pædagogers opmærksomhed. Det er naturligvis forståeligt og absolut sympatisk ud fra den utvivlsomme hensigt: forholdene og tilstandene skal og bør forbedres.

Måske burde man ved siden af undersøgelsen over drilleriet have lavet en tilsvarende over venlighedens og hjælpsomhedens udbredelse blandt skolebørn. Om deres udveksling af smågaver som glansbilleder, seriebilleder (og -hæfter!), frimærker, mønter, pæne fjer, farvede uldtotter, gække- og andre breve, »kærlighedsbreve«, spåbøger osv. Om den fredelige leg, almindelige hyggestunder med udveksling af sange, historier, vittigheder og gåder og fremfor alt opofrelsen og hjælpsomheden over for handicappede og over for kammerater, der har det svært. Måske er venligheden og hjælpsomheden tilmed det normale, og i hvert fald er den langt fra så sjælden, som de bekymrede mener. Og den skal med i billedet, når børns tilværelse skal bedømmes.

I Sverige har man efter nogle store undersøgelser over mobning og grov forfølgelse fået konsulenter eller specialister til bekæmpelse af disse onder. Måske ville det også være ganske inspirerende med mennesker, der vidste noget om, hvordan venligheden og hjælpsomheden udbredes blandt børn – og voksne med forresten.

Noget af det mest spændende ved besvarelsene er nok svarene på spørgsmålet: Hvorfor driller man? Variationen i svarene vil fremgå af nedenstående oversigt, der er baseret på samtlige besvarelser. Den er vel i realiteten en blanding af psykologiske faktorer (motivationer) og sociologiske kategorier (funktioner), men i svarene på spørgsmålet *hvorfor* ligger der både årsag og motiv og tillige formål, hensigt og funktion.

- 1) Kærlighed, venskab, sympati: nr. 59, 60.
- 2) Forelskelse, flirt, kurtageri, »opvartning«: nr. 16, 17, 19, 62, 63.
- 3) Kådhed, godt humør, trang til sjov: nr. 60, 65, 66, 67, 71, 72, 74.
- 4) Udforskning nysgerrighed, trang til spænding og dramatik: nr. 16, 73.
- 5) Ønske om at udmærke sig, dominere og hævde sig, eventuelt på en andens bekostning: nr. 61.
- 6) Kompensation, ønske om at skjule eller beskytte egne svage punkter, dække for et mindreværds kompleks: nr. 68, 70.
- 7) Misundelse, jalousi, antipati, uvilje, hævn, ondsksfuldhed, had: nr. 60, 61, 62, 68, 71, 72, 74.
- 8) Irritabilitet, træthed, »udkørthed«: nr. 74.
- 9) Isolation, ensomhed, drilleriet som et middel til kontakt: nr. 60, 70, 72, 75.
- 10) Blufærdighed, generthed, uvilje mod eller frygt for at fortælle sandheden – drilleriet antydende eller ironisk: nr. 63, 90.
- 11) Ubehag ved eller angst for tavshed og kedsomhed: nr. 69, 74.
- 12) Medfødt egenskab (instinkt?), arveligt karaktertræk: nr. 63, 64, 67.

Men uanset motiv og funktion er drilleriet i sin ydre form – ord, vrængen, ge-bærder eller handlinger – kommunikation. Den er et tegn eller måske snarere en kode, der afsendes (nr. 31) og gerne skulle modtages og tydes af »adressa-ten« (nr. 41, 47), og helst som afsenderen venter eller ønsker det. Ofte sendes der en ny kode tilbage, modtageren har ikke tydet den modtagne eller vil ikke vise, at han har tydet den. Muligheden for misforståelser mellem de to parter er unægtelig stor ved det ironiske eller underfundige drilleri, hvadenten der så er sympati eller antipati bag ordene. En foregiven misforståelse kan tilmed være en del af drilleriet.

Her ville det unægtelig være rart at kunne henvise til bestemte situationer eller nedskrevne dialoger, f. eks. mellem to unge der er rappe i replikken og har et interesseret publikum. Men selv en skjult båndoptager ville ikke kunne gengive alle nuancer, underfundigheder, spillet på publikum – hele konteksten. I virkeligheden kan en drilleduel i sin blanding af verbal tradition og improvi-sation, i sin fantasi og opfindsomhed være et sprogligt artisteri. De blomstrende fornærmelser og drabelige injurier kombineret med praleriet omkring ens egne fortræffeligheder er ikke udtryk for reel fjendtlighed og faktisk vurdering af

egen person. Situationen og hele spillet forudsætter faktisk gensidig respekt eller ligefrem sympati.

Når det drejer sig om det grove og fjendtlige drilleri kan man godt komme noget i tvivl om formålet, bortset fra at aggressionen får afløb, eller at antipatien og foragten kommer til udtryk. Er der et eller andet ubevidst ønske, når drilleriet så ofte rammer dem, der er anderledes? Ja, når det gælder ydre vaner som klædedragt, frisure mv., kan drilleriet og hentydningerne jo udlægges som et påbud om et mere ordinært ydre eller ligefrem som et mere eller mindre bevidst ønske om uniformering. Den påfaldende ensartethed i beklædningen, som visse skoleklasser udviser, giver en fornemmelse af, at drilleriet på dette område – eller i alt fald frykten for det – ikke er uden virkning. Reklame, modevæsen, idolars påklædning og anden kommerciel indflydelse spiller nok også en rolle. Enkelte ofre tolker dog drilleriet i anledning af nyt tøj som misundelse og kan så åbenbart bære situationen – og tøjet – med sindsro og tilfredshed (nr. 93).

Men hvad er egentlig formålet med drilleriet af de legemligt og fysisk afvigende? Ofrene er ikke i stand til at ændre udseende, og det er inderligt overflødigt at gøre dem opmærksomme på, at de er anderledes. Det er de allerede fra de tidligste år smerteligt bevidste om. Hvorfor drilles de alligevel – ikke blot af drillepinden, men også af »normale« børn?

Der er nok ikke nogen enkel og udtømmende forklaring.

I nogle tilfælde er drilleriet sket i en konfliktsituation. Drilleren skal finde noget at genere offeret med eller gengælde en fornærmelse. Det bliver det, der falder ham i øjnene – afvigelsen, som han tilmed véd er det ømme punkt. I mange tilfælde fortryder han dog og prøver at gøre det godt igen.

Men det stadige drilleri af de fysiske afvigere forekommer også. I mange tilfælde skyldes det sikkert en særlig barsk drilleteype, svarende til de specielle »skolebøller«, som de svenske undersøgelser over mobning i 6.-7. klasserne kan berette om, og som naturligvis også forekommer i danske skoler.

Det grove drilleri, som rammer de fysisk afvigende, skyldes i mange tilfælde også, at offeret reagerer uhensigtsmæssigt, dvs. i modstrid med sine egne interesser. Det er ikke så meget afvigelsen, der er årsag til drilleriet som hans forventede reaktion (nr. 11, 12).

Om der bag drilleriet af de legemligt afvigende skulle ligge et ubevidst ønske om udelukkelse af disse er et andet spørgsmål. Det »normale« og »almindelige« kan nok give nogle børn en fornemmelse af tryghed eller sikkerhed, men børn og specielt mindre børn er også optaget af det fremmedartede og usædvanlige. Negeren, fremmedarbejderen og hans børn er mærkelige og spændende. De morer sig også over »klovnen« i klassen, og i mangel af en sådan kan den legemligt afvigende undertiden bruges, specielt da når hans reaktioner er usæd-

vanlige. Forøvrigt bliver også den »almindelige« offer, når det er reaktionerne, man er ude efter (nr. 39).

Nysgerrigheden og ønsket om at udforske modpartens reaktioner nævnes også (nr. 16), og det må åbenbart være en medvirkende årsag, når en ny lærer eller vikar skal »prøves« (nr. 27, 28).

Nogle elever kommer i slutningen af deres stile af sig selv ind på, om man kan begrænse eller stoppe det ubehagelige drilleri. Der er dog langtfra enighed om, hvordan den enkelte skal forholde sig!

Det er helt givet, at sammenholdet og følelsen af fællesskab i en klasse betyder meget for, om der opstår konflikter, og hvor store disse får lov at blive. De fælles oplevelser – og ikke blot sådanne, der direkte vedrører undervisning og indlæring, men også fester, udflugter, lejrskole mv. betyder i denne henseende meget for en classes kammeratskab og solidaritet. Men selv i de klasser, hvor eleverne taler om, at de ikke har nogen leder, at de har det sjovt og har et godt kammeratskab, er der alligevel opfattelser, der tyder på, at harmonien ikke er så fuldkommen endda. Nogle føler sig ikke værdsatte eller accepterede af de andre eller føler sig ligefrem udenfor. Kravene til samværet og fællesskabet er forskellige ligesom oplevelsen af konflikterne og drilleriet i alle dets former.

På baggrund af det indsamlede materiale og de mange citater er det vanskeligt at se nogen større harmoni i det samfund, som børn eller skoleelever lever i med hinanden. Og man må da vist slå fast, at de ikke danner nogen ensartet gruppe med sammenfaldende meninger og holdninger til hinanden og til de voksne.

Rühmkorfs synspunkter er måske ikke gendrevet – rent bortset fra, at der kunne være en del forskelle på Hamburg og et storkøbenhavnsk lokalsamfund – så tænker Rühmkorf med børnesamfundet nok snarere på »det paradis, som de daglig finder på tusinder af gadehjørner og i tusinder af smuthuller« uden for de voksnes rækkevidde (Rühmkorf s. 51).

Der er jo da antydninger af, at drilleriet i fritiden skulle være mindre udpræget (nr. 9, 41) end i skolesamfundet. Men om drilleri i fritid og på gader og legepladser i sammenligning med skolesamfundet udtaler kun ganske få sig. Det har ikke direkte ligget i oplægget, men den legeplads, der omtales (nr. 24) er åbenbart ikke et paradis for alle børn. For øvrigt er der faktisk en del børn, der undgår de hjemlige legesteder og -pladser. Nogle er åbenbart »fordrevet« fra paradiset, og måske er ikke alle de, som færdes i det, omfattet af det. Måske er paradiset på hjørner, pladser og i smuthuller i frihed for de voksne endda kun for de stærke og »barske« eller i alt fald for de raske og mere robuste.

Men som sagt kan man ikke helt afvise Rühmkorfs opfattelse. Der må nok mere materiale til, før man kan sige noget generelt om, hvordan situationen

ligger på de hjemlige legepladser, og hvordan drilleriet fungerer i denne sammenhæng.

Til gengæld viser denne undersøgelse forhåbentlig, at drilleriet blandt børn og skoleelever er et kompliceret fænomen, og at det har så mange aspekter, at den sociale regulering og tilpasning blot er et enkelt af dem.

Måske er drilleriet ligefrem en form for kommunikation, en omgangsform og en kunst, som skal læres, og som man ikke tilegner sig uden ubehagelige oplevelser eller endda smertelige erfaringer. Nogle lærer det aldrig – de følsomme og forsagte børn kan ikke bære selv det godmodige drilleri – den grove og ufølsomme lærer aldrig mådehold og hensyn. Og de afvigende og anderledes vil altid være udsatte.

Alligevel må ethvert forsøg på at begrænse det usociale og hensynsløse drilleri hilses velkommen. Måske burde der ligefrem af kyndige psykologer og pædagoger formuleres en drilleriets etik – en drilleriets takt og tone, som børn kunne forstå og anerkende. Men erfaringerne og grundmaterialet må hentes hos børnene selv, fra de yngste til de ældste skoleelever. Det er dem, der er vore reserver, og som ved noget om, hvordan det er at være menneske både i deres egen og i de voksnes verden.

1 Et kortere referat af undersøgelsen og dens resultater er af Brian Sutton Smith givet i det engelske tidsskrift: *Folklore*, Vol. LXIV, No. 3, 1953. I øvrigt er »The Games of New Zealand Children« genudgivet som en del af værket: »The Folkgames of Children«, Austin, 1972 af samme forfatter. 2 Også som paperback 1967. 3 Ordet *børnekultur* anvendes her bevidst som betegnelse for børnenes egen kultur, den som er mere eller mindre specifik for børnene som gruppe, jævnfør indledningens første linjer. Hyppigt anvendes børnekultur i dag i betydningen børnebøger, børneteater, børnefilm, børne-tv og andre kulturelle aktiviteter for børn. Egentlig er alt dette »voksenkultur«, da det er produceret eller skabt af voksne med henblik på børn. 4 Hans Magnus Enzensberger: *Allerleihrauh, Viele schöne Kinderreime*, Frankfurt am Main, 1962. 5 Peter Rühmkorf: *Über das Volksvermögen, Exkurse in den literarischen Untergrund*, Hamburg, 1967. Folkloristen Rolf Wilh. Brednich skriver: »Es [das Material] zeigt alle Merkmale der Zufälligkeit; Rühmkorf hat später zugegeben, dass er einige Reime selbst erfunden habe«, i en anmeldelse i »Schweizerisches Archiv für Volkskunde«, 70. Jahrg. 1974, Heft 1–2, pp. 75–77, af Ernest Bornemann: *Unsere Kinder im Spiegel ihrer Lieder, Reime, Verse und Rätsel*, Studien zur Befreiung des Kindes I. Dette værk ligger på mange måder på linje med Rühmkorfs opfattelse, idet det ud fra en freudiansk opfattelse tolker den skatologiske og seksuelle del af børnenes traditionelle digtning som rester (relikter?) af en alternativ orden, som nu kun eksisterer i det skjulte, i børnenes egen »subkultur«. Denne digtning er også for Bornemann protesterende og rebelsk og i høj grad emanciperende, jævnfør også titlen: *Studien zur Befreiung des Kindes*. 6 Peter-Paul Heinemann: *Gruppevold blandt børn og voksne*, Kbh. 1972. Dan Olweus: *Hakkekyllinger og skolebøller*, Forskning om skolemobning, Kbh. 1975. Anatol Pikas: *Sådan stopper vi mobning*, Rapport fra en antimobningsgruppes arbejde, Kbh. 1975. 7 Politikens Synonymordbog anfører følgende synonymer til verbet *drille*: chikanere, forfølge, fortrædige, genere, irritere, plage, trakassere, ærte. Og navneordet *drilleri*: chikane, chikaneri, ondskabsfuldhed, trakasseri. Ordbog over det danske Sprog angiver følgende forklaring til ordet *drille*:

plage eller drive spot med, især på en godmodig eller spøgende måde. 8 Undervisningsmateriale til temaet Anderledes: Mogens Jansen: Ikke som de andre, Kbh. 1967. Gunnar Iversen: En gang åndssvag – altid åndssvag, Hurup 1973. Palle Petersen: Jeg kan ikke se dig, Kbh. 1975.

Summary

Children are teasing

Referring to some of the works on children's lore, published since 1950, this article maintains that some German publishers of nursery rhymes and childrens (own) rhymes have created a kind of romanticism on children (Enzensberger) or may be even an ideology. Especially Rühmkorf is mentioned who considers children a group, oppressed by the adults, having their own "laws", standards and social conventions which reflect their opposition to the adults – the "authorized educationalists" in particular. Children feel free in their own society, and teasing, teasing rhymes, and traditional nicknames being part of the games, do to a high degree regulate their inner relationship. The article also refers to some Swedish researches on mobbing which do not reveal any special legal system or harmony within children society. Mobbing, however, might have materialized under special conditions, such as lack of development or degeneration of the traditional children's lore. Teasing in its more limited form might easily be said to be a positive social regulator and be a good practice in group standards.

On this basis it is considered, that a material on children's teasing in school especially during breaks, and during their spare time, including teasing the adults, will possibly be able to throw light on the function of teasing, the harmony in children society, and children's relationship to the adults.

The possibilities of collecting such ethnological material are described, and it is explained why a certain number of 10 to 17 (18) years old pupils from a school situated in Greater Copenhagen, was singled out to write an essay on teasing based on certain questions, such as: What is teasing? Who is teased? Do you yourself tease? Why do you tease?

The 95 excerpts mentioned in the article derive from 92 papers received from the school in question.

In "Sammenfatning og kommentar" (Summary and Commentary) a tentative evaluation is stated. It is mentioned that the group in question is not statistically representative but hardly ever atypical or deviating from corresponding age groups in Copenhagen suburbs.

The following is emphasized as typical:

- 1) The pupils do not represent a uniform group of common meanings or attitudes neither among themselves nor towards the adults.
- 2) Very often solidarity exists between friends and class mates, as well as conflicts with pupils from other classes.
- 3) The conflict which in a few cases is traced to some of the teachers is minimal compared to the conflict existing among children of the age. It should be mentioned that many of the children do not refer to their relationship to the "authorized educationalists".

The essays on teasing personally experienced very often reveal pity for the victims or sense of guilt due to personal teasing activities. In a few cases, however, a certain cynism is noticeable.

Most pupils understand that in certain cases teasing is only an attempt to create contact, especially in relation to the opposite sex.

Most pupils consider teasing both positive and negative – the negative being dominating.

From what is known, no handbooks have been used during the preparation of the essays.

A list of victims and reasons for teasing has been worked out, based on the replies to the question: Who are being teased? This list is alarmingly long, ranging from other races, religious and ethnic groups, elderly people, physically and mentally deranged persons to strange dressing, habits, and qualities, but attention is drawn to the fact that the list does not indicate personal teasing activities, not to mention accepted teasing, and many of the examples are disapproved by the pupils.

Many phrases and terms, such as nicknames and insults, appear more than once in the examples, but teasing rhymes and traditional nicknames are not mentioned, probably because they appear especially among the younger ones.

To the question: Who is teasing?, the answer is that it is the tough and self-confident children who tease, but it is striking that many of the pupils find a psychological explanation or some other excuse for the behaviour of the teasing person. Several older pupils maintain that between younger children teasing is more violent and coarse.

It is not supposed that teasing among children should be explained from any ideology or theory – but in many cases based upon theories on survivals and relicts – or seen from a neomarxistic point of view – the material do reveal certain things to support both of the above-mentioned trends. Teasing is counteracted by children themselves, very often by counterteasing or with help and protection from courageous defenders. Also parents and teachers intervene, and subjects like violence and teasing are discussed with the children. But still, owing to lack of knowledge of what goes on in children's world, passivity and powerlessness do also exist.

In fact, a research on teasing among children should be supplemented by an examination on children's kindness and helpfulness. Small gifts and mediums of exchange, love-letters and peaceful hours of cheerfulness with songs, stories, puzzles, etc. do also form part of children's world.

Based on the answers to the question: Why do you tease?, a summary of 12 items has been worked out, showing both psychological factors (motivation) and sociological categories (functions).

But irrespective of motive and function, teasing in its expressive form (words, gestures, acts) is communication, an indication or rather a code to be decoded, which in its ironic or subtle form often give rise to misunderstandings.

Then the question arises whether there are subconscious wishes and intentions behind teasing the deviants. When it is the question of obvious habits, such as dressing, hairstyle, etc. teasing might be interpreted as a wish for conformity or may be even uniformity, but a few pupils do as a matter of fact express this as envy.

But why are physically deviating persons objects of teasing? There is possibly no single and complete answer to this question. In many cases this is due to an especially coarse type of teasers corresponding to the school hooligans – as already described by the research on mobbing. In other cases teasing is due to the inexpedient reactions of the victim. The proper reason for the teasing is found in his expected reaction. Also an "ordinary person" becomes a victim if his reactions are "out of the ordinary".

Many pupils spontaneously describe how to stop or at least limit malicious teasing. Some suggest that it should be ignored, but several maintain that it is necessary to retaliate until it comes to an end. Some mention the good fellowship and solidarity existing in their own classes, but also in these classes there are pupils who feel themselves left out. The demands for good fellowship are obviously different just like the experience of conflicts and of being teased.

As already mentioned the material does not indicate that harmony does exist in children's society. However, there are some indications to the effect that teasing during leisure time is less pronounced than in the school-community. Very few mention teasing in the streets and homely playgrounds, and it is difficult to say whether teasing in these

places has another function than at school. According to one single excerpt there is no difference.

Finally, the question is asked if teasing is a form of communication that has to be learnt and which cannot be adapted without unpleasant or painful experiences. Still, considering the sensitive and shy as well as the deviant children, we would recommend that an ethic be elaborated on teasing – based on children's own experiences.